

بگیریم و در صورتیکه نافع ندید البته خودش اقدام بضرر خودش نخواهد کرد و اینکه آقای موتمن الملک فرمودند در امریکا هم انحصار یکی از نواقص قانون آنجاست و افکار همین طور است ما هم اینجا عرض شخصی با کسی نداریم و همین قسم که کرده شد ممکن است دولت مساعدت باین قسم نماید که چند سال از آنها مالیات نکیرد و با آزادی تجارت ضرر وارد نیاید و ما میگوییم اساساً انحصار تجارتنی منافعی با روح مشروطیت و آزادیست و بنده بنام آزادی تجارت بکلمه انحصار اعتراض میکنم .

منتصر السلطان - آقای موتمن الملک دلیلی ذکر کردند که ما انحصار را فقط بکارخانه قندسازی و راه آهن مثلا میتوانیم بدهیم که سرمایه زیاد لازم دارد و بجهت اینکه سرمایه آنها محفوظ بماند آزاد نمیکنند چه عیب دارد که همین قسم ملاحظه حفظ منافع فرد فرد را هم بنمائید و انحصار را تجویز کنید که سرمایه های جزء هم محفوظ مانده بملاوه این قبیل کار خانجات زیاد وارد شود و همین قسم در بعضی آنکه استثنا شده است ممکن است آنوقت دیگران ممکن است که وارد نمایند و جلوی آزادی تجارت را هم نگرفته باشیم .

اسدالله میرزا - همینطوریکه آقای موتمن الملک و آقای حاجی آقا گفتند که مخالف مشروطیت است بنده نیز را مخالفم و عرض میکنم که ما هیچ قسم تأیید نمیکنیم تجارت را حتی کسی که ماشین و اسباب صابون سازی را آورده و در باطوم است و معلم آلمانی هم اجیر کرده حالا نمیخواهند وارد کنند و اینکه اینجا اشاره شد که صابون در اینجا کم مصرف می شود اینطور نیست در مملکت ایران صابون از همه چیز زیاد تر مصرف میشود و صابون کثرت استعمالش ثابت میکند تمدن یک مملکتی را و اینهم مسلم است که هر قدر ترقی کند صابون سازی این مملکت تصور نمیکنم در این چند ساله بطوری ترقی کند که بصابون پیرس انگلیسی برسد پس لازم است که از حالا بهر قسم است ولو ب دادن انحصار تشویق کنیم که وارد کنند این قبیل کارخانجات را آنوقت بواسطه اینکه در ایران صابون سازی از زمان تمام میشود از واردات ما خواهد کاست بجهت اینکه مردم طالب ارزانی هستند بنده بخوبی یاد دارم در ده سال قبل صحافی خوب در ایران نبود فاروس که آمد و اسباب صحافی وارد کرد یک صحاف هم دم سبزه میدان بود دید صحافی فاروس ترقی دارد یک اسباب مختصری وارد کرد و یک اندازه صحافی خودش را تکمیل کرد حالا مردم میروند پیش فاروس از برای جلد یک کتاب فاروس میگوید چهار هزار آن صحاف میگوید دو هزار میگیرم باو میدهند و وقتیکه باو انحصار دادیم اولاً وارد میکنند ثانیاً حس رقابت بین تجارت خارجه با اینکارخانه هم در ارزانی هم در خوبی جنس پیدا میشود و از این حیث که مردم طالب ارزانی میباشد این جنس ترقی خواهد کرد .

رئیس - خیلی از آقایان اجازه خواسته اند که چون جلسه خصوصی امشب داریم میگذاریم ب جلسه آتیه یکسوالی حاجی شیخعلی از معاون وزارت داخله دارند .
حاجی شیخعلی - البته خاطر وزارت داخله

هم مسبوق است که تلگرافات عیدیه از تجار خراسان وغیره رسیده است در جراید هم درج کرده اند که بعضی از سارقین فارس بطرف طبس و ترشیز حرکت کرده و در آنجا خیلی اغتشاش کرده اند باینجهت مال التجاره در طبس مانده و اسباب تعطیل امور تجارت شده است و خیلی از این بابت نگران هستند اهالی آباد را باینخصوص وزارت داخله اقدامات کرده اند یاخیر و این اقداماتی هم که بنده سؤال میکنم نه آن اقدامات سابق را بیان میکنم که فقط بلفظا کتفا میشود .
دبیر الملک (معاون وزارت داخله) - سارقین فارس چند نیست که طغیان کرده اند و از راه کویر و پشت یزد بطبس رفته اند یکدسته قشون از یزد بمقاب آنها فرستاده شده بملاوه بشوکت الملک هم تلگراف شد که یکدسته سوار چریک بر داشته بمقاب آنها بروند سردار جنک هم سرحدات یزد قشون گذاشته که جلو گیری از آنها بنمایند همین قسم حکومت کرمانشاه صد سوار در سر راه آنها گذاشته که از آنطرف هم جلو گیری نمایند امیدواریم باین اقدامات رفع زحمت آنها بشود .
نایب رئیس - موضوع جلسه آتیه شور در راپورت کمیسیون استقرض شور در امتیاز صابون سازی شور در بودجه مجلس - حالا مجلس خصوصی داریم (در اینوقت مجلس علنی مبدل بمجلس خصوصی گردید و مجلس علنی ختم شد .)

جلسه ۹۳

صورت مشروح روز شنبه چهارم شهر جمادی الاولی ۱۳۲۸

مجلس سه ساعت بغروب خصوصی و در نیم ساعت قبل از غروب آفتاب در تحت ریاست آقای مستشار الدوله علنی شد .
صورت جلسه مجلس روز پنجشنبه (۲) را آقای معاضد الملک قرائت کرد .

رئیس - در باب صورت مجلس ملاحظاتی هست؟ [اظهاری نشد .]

[رئیس صورت مجلس را امضاء کردند .]
تلگرافی از لندن از مجلس لرد ها بعنوان آقای رئیس رسیده بود آقای میرزا مرتضی قلیخان قرائت کردند .
راپورت کمیسیون عریضی قرائت شد مشعر بر اینکه عریضه از آقای وزیر زاده قرائت شده که بواسطه کسالت مزاج و معالجه تقاضای دو ماه مرخصی را از مجلس کرده بودند و نیز عریضه از آقای آقا میرزا احمد قزوینی قرائت شد برای کسالت مزاج و تغییر آب و هوا اجازه دو ماه مرخصی را تقاضا کرده بودند و از انجمن ایالتی خراسان و طبقات اهالی مشهد از تجار و غیره شکایت عیدیه از تعدیات حکومت خراسان رسیده که بواسطه تعدیات حکومت رئیس نظایه خراسان نیز استعفا نموده و تشکی از سارقین کرده و در ضمن عزل حکومت را خواسته بودند .

آقای میرزا احمد - بنده خودم هم میخواستم تقاضا کنم که اجازه مرخصی بنده مسکوت عنه بماند .
رئیس - اگر آقای وزیر زاده هم این تقاضا را می کردند که دیگر محتاج برای گرفتن نباشد بهتر است .
وزیر زاده - برای اینکه آقایان نمایندگان

محترم تصور نکنند که برای تفریح این اجازه را خواسته ام اجازه نامه طیب حاضر است که اگر خواسته باشند ارائه بدهم چون مبتلا بیک مرض عصبانی شده ام که خیلی اسباب زحمت بنده را فراهم آورده و در شبانه روز خواب ندارم ولی حال که کمیسیون تصویب نکرد و وجود مرا برای خدمات ملیه لازم دانست تقاضای خود را استرداد می نمایم .

اسدالله میرزا - همه آقایان میدانند که وضع قوانین در هر جای عالم برای نظم و آسایش عامه است و ما امروز در این شهر می بینیم یک منظره عظیمی را که خیلی دور از آسایش است اگر چه این مسئله جزء دستور نبوده ولی گمان میکنم آقای رئیس و بعضی از نمایندگان محترم در اینکار شرکت داشته باشند که یک تکلیفی برای اینکار همین کنیم و بتوانیم در خارج مردم را اطمینان بدهیم که متصل صدای آه و ناله زن و مرد را نشنویم دیروز از معاون وزارت داخله در این خصوص سئوالی شد و جوابی هم دادند و اطمینان دادند ولی بدبختانه ما هر چه سئوال می کنیم هی در جواب بما اطمینان میدهند و ما باین خیال که وزراء مسئول داریم و تعهد میکنند و اینکار اصلاح میشود کوشش نکردیم و دچار اینقسم بدبختی ها شدیم و بالا ترین بدبختی ها برای هر نماینده اینست که خودش در اینجا اسوده بنشیند و ببیند موکلین او اسوده نیستند باین جهت از معاون وزارت داخله می خواهم که هر اقدامی که در این راه کرده اند و ترتیبات صحیحه را که داده اند و گویا دوسیه خودشانرا هم آورده اند ارائه بدهند که ببینیم چه قدر کندم وارد شده یا نه که کرده اند و چه قدر کندم لازم داریم و ناسر خرمن می توانند بما اطمینان بدهند که کمایت خواهد کرد یاخیر یک بدبختی دیگر که به نظر بنده می رسد این است که مفسدین نوری مردم می افتند و می گویند که و کلاه شما چکار میکنند و این از قصور و کلاه شماست که الان نان در این شهر پیدا نمیشود و بعقیده بنده اولیاء امور غفلت کرده اند و همچنین روزنامهجات که مردم نفهمانیده اند که علت کمی نان چیست و بنده در هیچ روزنامه ندیدم که در اینباب اشاره کرده باشد و بدینکه مجلس هم اقدامی نکرده است و آن این است که در آن انقلاب دوره محمدعلی میرزا خالصه جاتی که می بایستی سالی هفتاد هشتاد هزار خرور کندم از محصول آنها وارد انبار شود و برای اینگونه موارد ذخیره باشد عمل نکردند بهمین جهت بود که و کلاه ملت اول حس کردند که گندمی که در این شهر است برای مصارف آن کم است این بود سئوال و استیضاح کردند که در این باب چه اقدامی شده معاون وزارت داخله تمهید کردند و قول دادند که مشغول اقدامات هستند و کندم بقدر کفاف وارد میکنند و خود بنده هم اطلاع داشتم تلگرافات از اطراف رسیده بود و جهان شاه خان با کمال غیرتمندی حاضر شده بود که فوق العاده کندم برساند این بود که مسئله بحران کابینه بمیان آمد و آن اقدامات بی نتیجه ماند و آنهم یکی از بدبختی ها بود که بما خیلی ضرر رسانید و گویا معاونین هم خودشان را مستعفی می دانستند در صورتی که کابینه وقت که

بهران میکند ابداً ربطی بدارد معاون باید سر کار خود بوده جد کند که اقداماتی را که وزیر کرده است بجائی برساند و ناقص نماند بدبختانه هنوز به نتیجه آن اقدامات نرسیده اند و همبناطور این کارها معطل گذاشتند ولی این چند روزه که کابینه جدید تشکیل شده وزراء اقدامات کرده اند تلگرافات هم بولات مغایره شده و در کمال جدیت شروع بکار شده است و گندم هم هماروزه وارد می شود و امروز بمن بشارت می دادند که ششصد بار شتری امروز گندم وارد شده ولی این ترتیب و این مقدار و کلاهی این شهر را اطمینان نمی دهد که تا سر خرمن کفایت خواهد کرد و گمان میکند آقایان و کلاهی با بنده شرکت نمایند در اینکه اگر وزارت داخله بشما اطمینان می دهد که طوری کند که آن ضعیفه بیچاره که از صبح تا شام می رود بی نان و آن مردی که باید برود بی فله کی عوض آن می رود تحصیل نان بکنند طوری بکنند که منظم شده بکلی امر نان اصلاح شود و می تواند مارا مطمئن کند قبها و الا عقیده بنده این است که یک هیئت پنج نفری از و کلاهی برای این کار انتخاب نمایند و بنده یک نفر عقیده ام این است که مجلس صرف نظر کند از رأی آنها که برونند برای اصلاح این امر اقدامات کنند و اگر مال لازم است مال بفرستند گداری لازم است گداری بفرستند پول لازم است فراهم کنند و گندم از خارج وارد کنند و طوری کنند که رفاهیت حاصل بشود و چنانچه عرض کردم آقای معاون وزارت داخله هم اقدامات خودشانرا بفرمایند که ببینیم مجلس قانع میشود یا خیر

شیر الملک | معاون وزارت داخله | عرض می کنم اولاً علت کمی نان بواسطه همان جهت بود که حضرت والا فرمودند در سه ماهه ماضیه خالصجات آنطوریکه باید عمل بشود نشود در آن اقداماتی را که بیایستی در تهیه گندم بکنند نکرده اند و در اینبار آنطوریکه سابق گندم حاضر می کردند که فریب بیست هزار خردوار بود حاضر نشده بود بواسطه اینکه جنس دیوانی را وزیر مالیه تعیین کرده بود و تقریباً جنس انباری از روز اول دهرزار و سیصد الی سه هزار خردوار بیشتر نبوده است و روزی که بنده اقدام کردم که روز دو شنبه بود دیدم فی الحقیقه نیستند بانباز دولتی مطمئن شد این بود که اقدامات سخت شد و چنانچه پریروز عرض کردم در شبانه روزی اقله هشت ساعت وقت بنده صرف تلگرافخانه است و در این باب بشارت آقای وکیل الرعایا که از ایشان خواست کردم که بیایند آنجا و همراهی کنند اگر بخواهم شرح اقدامات خودم را عرض کنم این دو سه ساعت که همراه آورده ام و اگر اجازه فرمائید بخواهم که معلوم شود بشاهسون اینانلوجه تلگرافی شده است و شاهسون اصالتو چه نوشته شده است و همچنین برای تهیه شتر چه اقدامی شده ولی عرض می کنم و اطمینان دارید واری می دم که اینکار انشاء الله بزودی انجام بگیرد یعنی بطور صحت می دانم - که هر روز راپورت میرسد روزی نیست که چهارصد الی ششصد بار گندم حرکت نکند بدون یازده روز است که اقدام کرده ایم در سابق اینطور اقدامات نشده بود و گندمی حمل

رئیس - علاوه بر مسئله نان بطوری که خاطر آقایان مسبق است چندین بار به بعضی انشازات در این شهر داده اند که باعث نگرانی عامه شده است اولاً یکی مسئله نان است و ثانیاً مسئله عوارض است که شهرت داده اند در اطراف شهر وضع میشود مسئله

نکرده بودند در این چند روزه که ما اقدام کردیم آنچه ممکن بود از اطراف شتر برای حمل گندم فرستادیم و آنچه هم در شهر پیدا میشد روزی بیست کاری کرایه کرده ایم و بطرف عراق فرستاده ایم آن کاریها که الان هشت روز است رفته اند پنجروز دیگر وارد میشوند و جنس هم که از سازه حمل شده است پس فردا میرسد و جنس قزوین که جنس خود آقای سید مراد است حمل شده است و همین ایام وارد میشود و آنچه که شرکت خریداری کرده است تقریباً سه هزار خردوار در قزوین و چهار هزار خردوار در عراق و دو هزار خردوار در همدان است که آنهم وارد میشود و آنچه جنس که تا بحال آقای وکیل الرعایا خریداری کرده اند از عراق و اطراف پنج هزار خردوار و از همدان شش هزار خردوار و از قزوین و همدان یازده هزار خردوار می شد و اقدامات دیگری که در این باب شده است و لازم میدانم خاطر آقایان را متوجه بشوم بدام بجایب معده ملی امینی قزوینی تلگراف شد که سه هزار خردوار گندم بفرستند و از آن روز تا بحال هم روزی سیصد خردوار حمل کرده است و شتر دیوانی راهم که فرستاده ایم سیصد خردوار حمل کرده است باینقدر محض اطمینان مجلس مقدس عرض می کنم در آن اوقات یعنی در روز دوشنبه سه شنبه و پنجشنبه عده ورود بارهای گندم خیلی کم بود و تقریباً به بیست و پنج وسی یازده هزار وسیله روز و امروز از فرزندان راپورتی که آورده اند سیصد بار وارد شده که غالب الای بوده است و چند کاری هم وارد شده است بملاوه الان به موجب خبری که بتوسط تلفون رسیده است چهار صد و هشتاد خردوار از قبیل از ظهر و دوستان خردوار بعد از ظهر وارد شده است و دو کاری هم آرد از قزوین وارد شده و تقریباً روزی سیصد خردوار که برای خوراک تهران معین شده است بترتیب میرسد و چیزی که بیشتر اسباب سختی نان شده است که در اطراف طهران هم از قبیل شمیران و حضرت عبدالعظیم گندم تمام شده است و از طهران می برند فردام امیدوارم انشاء الله ۶۰ خردوار گندم وارد تهران بشود و از خریداری خودمان در قزوین و از سایرین که حمل کرده اند و کم می کنند همانطور میرسد و فقط کمی نان این چند روزه است که مردم را به بیجان آورده است و همانطور که در سابق عرض کردم که تا پنج روز دیگر اصلاح خواهد شد آنچه گندمی که از اطراف نزدیک شهر حمل شده است وارد می شود و شاهد بزرگ من هم شاید خود آقایان و کلاهی باشند که تصدیق خواهند فرمود و استدعا دارم از آقای رئیس که مقرر فرمایند کمیسیون داخله فردا فوق العاده تشکیل شود که با اطلاع آن کمیسیون مذاکرات و اقدامات بنمائیم و ایشان هم مطلع باشند و در موقع لزوم در مجلس اطلاعات خود را اظهار بدارند.

رئیس - علاوه بر مسئله نان بطوری که خاطر آقایان مسبق است چندین بار به بعضی انشازات در این شهر داده اند که باعث نگرانی عامه شده است اولاً یکی مسئله نان است و ثانیاً مسئله عوارض است که شهرت داده اند در اطراف شهر وضع میشود مسئله

کاشف - با وجود اینکه وقت مجلس خیلی ضیق است و ما باید اعتراض کنیم بر طول لایم لیکن برای شکایاتی که از اطراف رسیده است و بعضی سوء تفاهمی در میان مردم است لازم است عرس کنم البته می دانید در میان مردم یک جمعی هستند که همیشه بی بهانه هستند که یک چیز را دست اویز کنند و ذهن مردم را مشوب نمایند و بعضی فسادها می نمایند بر فرض در در داخله یک عمیتی کرده است از این که افسار دولتی محفوظ بماند این را مربوط بون نلاء می کنند و بملاوه مربوط باختلاف بین و لا می دانند بنده لازم است بجهت اطلاع معنی اعلان نمایم که ابتدا اختلافی بین و دلاء نیست و ان لسانی که این حرفها را می شنوند ذول مفسدن را بخورند و بدانند که این اشخاص سیراز فساد مقصود دیگری ندارند و می خواهند بین و کلاهی اختلاف بیندازند و بواسطه کمی نان و عوارض و مالیات اینطور اذهان را مشوب میکنند و می گویند که و دلاء شما بفرماید شما نیستند و مردم هم فوراً باور می کنند و حال اینکه این و کلاهی که در اینجا آمدند ابتدا اختلافی بین آنها نیست و بقدری که آنها تصور می کنند صد برابر آن در فکر موکلین خودشان هستند و گویا در عقیده منظم مخالفی نباشد.

(گفتند صحیح است)

ادیبالتجار - مسئله نان چنانچه ذکر شد از مهمترین کارهای امروزه مملکتی شده است و چنانچه فرمودند آقای معاون وزارت داخله کمال اقدامات را کرده اند چه از عراق و چه از قزوین و زنجان همه جور اقدامات شده و عقربین از حسن اقدامات وزارت داخله و نیات مقدسه و کلاهی عظام امران بکلی اصلاح خواهد شد ولی یک نکته خیلی مهمی که اهمیتش کمتر از نان نیست و امروز هم عرض کردم آن لار مقصدین است که آنها نایک فوه نبینند یعنی یک اعمال سیاسی نشود چنانچه بگرد تجربه شده است که حال امروز این مملکت اینست که هر وقت قدری از آنها ملاحظه شود همه جور

شبهات را با دشمن مردم می اندازند و در دکانهای نانوائی بانواع دسائس و بعضی حرفها اینکه موجب هجان میشود قلوب مردم عوام را متزلزل میکنند خوب است آنطوریکه فرمودند که یک هیئت مفتش از نظمه هست نگران مذاکرات این مقصدین باشد که در گوشه و کنار مخصوصاً در دکانهای نانوائی که همه جور شبهات را میکنند دیگر اینکه با این زحماتی که از برای آوردن گندم کشیده شده که اسباب آسودگی دارالخلافه باشد طوری میشود که این گندم کم میشود مثلاً بیست باسی بار با سیاب میزنند هشت بار یا هفت بار بر میگردد بکجا می رود بنده ام اینطور گندمی که از خارج بظهران میآید در بین راه کم میشود این از نجاست و مراتب این کار کیست نمیدانم.

معاون وزارت داخله - آقای ادیبالتجار چیزی فرمودند که مثلاً گندم زیاد می رود و کم می برد این بهیچوجه ممکن نیست برای اینکه عده بارهائیکه از این شهر خارج میشود صورت دارد وعده هم که وارد میشود صورت دارد میتواندیم بگوئیم یک عده است آن عیب از خودناخواه است که از قدیم ایام یاد میشود بعضی کارهای غیر صحیح داشته اند ولی امیدواریم که رفع این نواقص هم شود برای اینکه حالا مفتش در تمام دکانها گذاشته شده است که هر کدام برخلاف ترتیب رفتاری بکنند به اجازات برسند.

رئیس - خوب در خصوص عده کمیسیون (۱۲) نفر با عقدا بنده کافی است بعد خود کمیسیون وقتی کدید کم است از مجلس تقاضا میکند افزوده میشود (جمعی گفتند کافی است)

کاشف - بعقیده بنده (۱۲) نفر کم است و (۱۸) نفر انتخاب شود.

حاجی فاتح الملک - بقیر از کمیسیون عدلیه (۱۲) نفر کافی است.

رئیس - معلوم میشود مخالف هست پس رأی میگیریم هر کس (۱۲) نفر را کافی میدانند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند و با کثرت تصویب شد)

رئیس - شروع میشود با انتخاب ولی خواهش میکنم از هیئت رئیسه انتخاب نکنند برای اینکه وقت ندارند و کارشان زیاد است.

ارباب کبخسرو - در باب این رأی عرض داشتم میخواستم عرض کنم اشخاصیکه در دو کمیسیون حضور دارند میشود آنها را انتخاب کرد یا خیر.

رئیس - این کمیسیون فوق العاده است میشود انتخاب کرد.

اسدالله میرزا - بریروز معاون وزارت داخله فرمودند که در سر معدن از ذغال باری پنجقران میگرفتند و این مسئله بنظر بنده خیلی عجیب است یعنی بالاتر از این گمان نمیکنم چیزی باشد که در مملکت قانونی و مملکتی که دارای پارلمان است بشود بدون تصویب مجلس از مردم پول بگیرند آنروز فرمودند قدغن کردیم نگیرند بنده سؤال میکنم اولاً باید دانست کسانیکه میگرفتند کجا هستند و از طرف وزارت داخله اقدامی در این باب شده است یا خیر؟

معاون وزارت داخله - در این باب بنده نگفتم که حقیقه میگرفتند عرض کردم از ذغال فروشها اینکه ذغال میآوردند از علت کمی و گرانان سئوال کردند بعضی گفته بودند از هر باری پنجقران و بعضی گفته

بودند از هر باری یک تومان میگیرند محض تحقیق مأمور مفتش خصوصی که دیروز رفته است فرستاده ایم که تحقیق کرده در صورت صحت ببینند از کجا این دستور العمل داده شده و چه جبهه این پول را گرفته اند و مرتکب را گرفته بیاورند بنده هیچوقت تحقیقاً نگویم که این پول را میگیرند (ورقه برای اعضای کمیسیون فوق العاده توزیع و آقایان حاجی میرزا رضا خان و نفیج الملک و تقی زاده برای استخراج آراء بقره معین شدند.)

رئیس - ناآقایان استخراج آراء نمایند ده دقیقه تنفس است (مجدداً جلسه بریاست آقای ممتاز الدوله نایب رئیس تشکیل شد.)

نایب رئیس - شور در بقیه راپورت کمیسیون استقرض داخلی میشود.

ذکاء الملک - نتیجه مذاکراتی که مادر این خصوص میکنیم چه چیز است اینها موادی نیست که ما در آن رأی بدهیم برای اینکه این راپورت پس از تصویب باید برود بکمیسیون و موآدان بطور مواد قانونی نوشته شده بیاید و باز در آن شور کنیم پس بهتر است که عجله این رجوع شود بکمیسیون و بعد از اینکه بشکل موآد قانونی نوشته شد بمجلس بیاید مطرح مذاکره شود.

نایب رئیس - این تقاضای آقای ذکاء الملک را تصویب میکنید؟

(اکثر گفتند صحیح است)

نایب رئیس - پس نتیجه این میشود که این راپورت برود بکمیسیون بصورت مواد قانونی نوشته شده تا بنیامراجعت نماید (گفته شد کدام کمیسیون)

نایب رئیس - همان کمیسیون استقرض - راپورت کمیسیون فوائد عامه در خصوص امتیاز کارخانه صابون سازی قرائت میشود.

حاجی آقا - آن روز فرار شد با حضور وزیر فوآد عامه در این خصوص مذاکره شود وزیر که تشریف ندارند.

ناصر الاسلام - عرض بنده هم همین بود که وزیر فوائد عامه هم خوب است حاضر باشد که در مواردی که ایرادات میشود باره توضیح اینکه دارند اظهار نمایند.

میرزا ابراهیم خان - بنده می خواستم عرض کنم تمام این اصلاحات که در کمیسیون شده است با حضور وزیر فوائد عامه بوده است.

نایب رئیس - باز وجود ایشان لازمست بجهت اینکه شاید خواسته باشند در بعضی موارد اقامه نمایند پس میماند برای جلسه آتی که با حضور وزیر فوائد عامه مذاکره شود.

حاج شیعلی - بنده تقاضا میکنم راپورت شبه چهارم خوانده شود.

نایب رئیس - طبع و توزیع نشده است.

حاج شیعلی - در نظامنامه داخلی هیچ

نایب رئیس - این مسئله اعتبارنامه است باید طبع و توزیع شود که آقایان و کلاهی مسوق باشند بدون طبع و توزیع نمیشود در آن مذاکره کرد. (راپورت کمیسیون محاسبات راجع بودجه مجلس قرائت شد.)

نایب رئیس - در کلیات این راپورت یکدفعه مذاکره میشود.

آقای میرزا احمد - گویا در اینجا اشتباه شده است برای اینکه برای رئیس دارالانشاء ۸۰ تومان و برای رئیس کابینه (۷۰) تومان در کمیسیون تصویب شده است.

حاجی آقا - پیشنهادیکه از طرف اداره مباشرت شده بود این دو نفر را رومی همرفت بکشد و شصت تومان نوشته بودند در کمیسیون مذاکره شد که این دو باید از هم تفکیک بشود آنطوریکه نظر بنده میرسد آن روزیکه میفرمایند در کمیسیون مذاکره شد ولی رأی گرفته نشد در جلسه دیگر با حضور خودشان مجدداً مذاکره شده و رأی گرفته و تصویب شد.

نایب رئیس - اول در کلیات این راپورت مذاکره آقایان ملتفت باشند که این مذاکرات راجع بهد که داخل در شور مواد شدیم در هر ماده که چیزی بنظرشان میرسد اظهار نمایند.

سلیمان میرزا - بنده میخواستم عرض کنم آن فصلی که راجع بکلیه بودجه باشد که هر کس حقوقی داشته باشد جزء مواجب او محسوب شود در اینجا قبده و این ماده شامل این میشود یا خیر.

ارباب کبخسرو - بلی همبناطور است شامل میشود ولی به استثناء و کلاهی.

سلیمان میرزا - اگر شامل میشود و کلاهی راهم شامل میشود.

ارباب کبخسرو - چون در باب و کلاهی قبل از این مذاکره شده دو مرتبه آقای دکتر اسماعیل خان پیشنهادی داده بودند بجائی نرسید ولی در باب مستخدمین اگر حقوق دیوانی داشته باشند کسر خواهد شد.

حاجی آقای شیرازی - این بدیهی است که بودجه وقتی بکمیسیون میآید در خصوصیاتش مذاکره نمیشود این قرار است که در خارج باید گذارده شود که هر کس حقوق دیوانی دارد از حقوق اداری او کسر میشود یا خیر و در خصوص نمایندگان یک پیشنهادی شده است و هنوز از مجلس نگذشته است بعقیده بنده این مطلب خارج از موضوع است.

نایب رئیس - گویا این مسئله یکقدری خارج از موضوع است برای این که اینجا مذاکره می شود که پیشخدمت مواجبش چقدر است و وکیل چقدر باید

مواجب داشته باشد شاید یک پیشخدمتی که حقوق دیوانی نداشته باشد و در کلیه حقوق مستخدمین ادارات آقای دکتر اسماعیل خان پیشنهادی کردند اینکه از مجلس گذشت تکلیف کلیه معین می شود در هر حال تقییری در مواد این بودجه پیدا نخواهد شد منتهی چیزی که هست این است که اگر برای هر وکیل ده تومان حقوق معین کرده باشند باندازه حقوق دیوانی او از آن مقدار کسر خواهد شد.

سلیمان میرزا - بنده سئوالی که کردم بهیچوجه اسم نبردم که این وکیل سلیمان میرزا است و هفتصد تومان مواجب دارد که فردا اگر بنده استغفا کردم یا مردم موکلین من مجبور باشند نمایند دیگری را بجای من انتخاب نمایند که هفتصد تومان حقوق دیوانی داشته باشد بنده عرض کردم نماینده ای

که صد تومان یا پیشخدمتی که دوازده تومان حقوق میگیرد در وقت پرداخت از مواجب اداری او کسر می شود یا خیر ارباب اظهار کردند که این قانون در حق ضعیفانی که از ما کمتر مواجب می گیرند مجری است و در حق ما ها که بیشتر از آنها حقوق می گیریم مجری نیست بنده عرض می کنم چگونه می شود که ما این قانون را در موضوع مستخدمین جزء مجری بدانیم و در موضوع خودمان مجری نباشد اگر باید در موضوع آنها مجری باشد باید اول در باره خودمان مجری بدانیم.

نایب رئیس - این مطلب اساسی است و خیلی صحیح است ولی ربطی باین موضوع ندارد اگر حضرت والا می فرمائید که این قانون در حق و کلاه باید اجراء شود این باید بموجب یک طرح قانونی باشد و اگر می فرمائید که در باره مستخدمین هم مجری بشود باز آنها هم باید بموجب یک طرح قانونی باشد حالا این بودجه است که بمجلس آمده است و هر چه تصویب شد از مجلس میگذرد حالا در این باب حضرت والا اگر عقیده تان اینست که این قانون باید در حق و کلاه و کلیه مستخدمین مجری شود پس یک ماده نوشته بمجلس پیشنهاد کنید که یک روزی اینجا بنشینیم و شور (۱) و (۲) و (۳) در آن بنمائیم که از مجلس گذشته یک ماده قانونی شود.

میرزا داود خان - بنده میخواستم عرض کنم در این باب آقای دکتر اسمعیل خان در چهار ماه قبل پیشنهادی کردند به همین قسم مانده است فرض بفرمائید که آن طرح هم شش ماه دیگر بماند در این صورت فایده نخواهد کرد.

میرزا اسدالله خان - بنده هم گمان می کنم که این مطالب موضوعش اینجا نباشد برای اینکه این بودجه است در بودجه اسامی اشخاص را نمی نویسند که فلان شخص چقدر حقوق دیوانی دارد و باید کسر شود یا اینکه کسر نشود این از وظایف وزارت مالیه است که باید مواظبت نماید اشخاصی که در ادارات خدمت می نمایند برای آن مدتی که مواجب می گیرند حقوق دیوانی آنها را کسر نمایند و این هم باید بموجب یک ماده قانونی باشد و در بودجه نباید اسمی از اشخاص و حقوق آنها برده شود برای اینکه این حقوق خدمت است که باو میدهند بحتمل یک مستخدمی که حقوق دیوانی داشته است برود و دیگری بجای او بیاید که مواجب نداشته باشد.

نایب رئیس - در کلیه این بودجه اگر حرفی دارید بفرمائید و آن قانون را باید زودتر کمیسیون قوانین مالیه بمجلس بفرستند در آن باب مذاکره شود و از مجلس بگذرد.

میرزا داود خان - در بودجه موقعی که قبل از این بمجلس آمد عرض کردم و باز هم عرض می کنم علت اینکه حقوق مستخدمین مجلس باید از سایر ادارات کمتر باشد چیست این را توضیح بدهید بدانیم.

نایب رئیس - این راجع بمواد است حالا مباحثه در کلیات میشود وقتی داخل در شور مواد شدیم راجع به ماده که ایراد دارید اظهار نمائید

میرزا اسمعیل نوبری - این کلیات ندارد و مباحثه در کلیات این بودجه اینست که مثلاً بگوئیم چرا حقوق مستخدمین مجلس از سایر ادارات کمتر است و رأی که گرفته میشود بتمام بودجه است نه بماده و بنده میخواستم همین فرمایش را که آقای میرزا داود خان کردند عرض نمایم.

حاجی آقا - بنده خیلی تعجب دارم در یک چیزیکه در کلیاتش مذاکره نیست باید مذاکره در مواد را در موقع شور در کلیات مطرح کرد و تئوریکه در کلیات مخالفی نیست رأی گرفته داخل شور مواد شود آنوقت راجع به ماده که نظریاتی هست اظهار بدارید.

کاشف - اگر بنا بشود که اینها تمام مذاکره در مواد باشد و راجع بکلیات نباشد پس ما در چه مذاکره نمائیم همینکه حقوق مستخدمین مجلس چرا باید از ادارات کمتر باشد راجع بکلیات است.

حاجی آقا - مذاکره در کلیات یک لایحه اینست که در اساسیات او باید صحت کرد کلیات یک بودجه که بمجلس می آید نه اینست که بگوئیم فلان ماده زیاد است یا اینکه حقوق رئیس دارالانشاء کم است و باید حقوق مستخدمین مجلس با سایرین مساوی باشد بواسطه اینکه شبهه نیست که یکی از مواد این بودجه حقوق اعضاء دارالانشاء است و یک ماده هم حقوق نمایندگان است و اگر آقای کاشف بپرسند جزئیات این بودجه کدام است همین هارا خواهند شمرد پس در صورتیکه در کلیات این مذاکره نیست رأی بگیری داخل در شور مواد شوید دیگر لازم نیست شور در جزئیات را در موقع شور در کلیات مطرح نمائید.

کاشف - بنده کلیات این بودجه را بر سه قسم می بینم یکی حقوق نمایندگان است که در آن هیچ مذاکره نخواهیم کرد و یکی حقوق مستخدمین است و یکی هم لوازمات است که مذاکره ندارد پس مباحثه که در کلیات بشود راجع بحقوق مستخدمین جزء است سایر مواد که مباحثه ندارد.

نایب رئیس - معلوم میشود که در کلیات این بودجه مخالفی نیست رأی میگیریم برای اینکه داخل شور مواد شویم کسانی که تصویب می کنند قیام نمایند.

(اغلب قیام نمودند و با اکثریت تصویب شد)
مهرزاد الملک - نتیجه استخراج آراء برای انتخاب کمیسیون فوق العاده.

اسدالله میرزا (۴۹) رای آقا میرزا اسمعیل نوبری (۴۰) رای - آقا شیخ ابراهیم زنجانی (۴۰) رای - معاضد السلطنه (۳۶) رای - آقا شیخ اسمعیل هشرودی (۳۵) رای - ذکاء الملک (۳۲) رای تقی زاده (۳۲) رای - سلیمان میرزا (۲۵) رای مؤتمن الملک (۲۳) رای - نواب (۲۳) رای - میرزا اسدالله خان (۲۰) رای کاشف و منتصر السلطان هر یک (۱۸) رای باید قرعه کشیده شود.

کاشف - بنده استعفا میدهم لازم نیست قرعه کشیده شود.

حاجی آقا - اول باید قرعه کشیده شود اگر شما معین شدید استعفا بدهید.
(قرعه کشیده شد و آقای کاشف معین شد)

تقی زاده - بنده در اول انتخابات نبودم که استدعا نمایم اسم بنده را ننویسند وقتی آمدیم که اوراق جمع شده بود چون کار زیاد دارم و وقت کم است برای من میسر نمیشود که در این کمیسیون حاضر شوم لهذا استدعا دارم استعفای بنده را قبول فرمائید.

ادیب التجار - بنده اولاً استدعا می کنم که استعفای آقایان قبول نشود و ثانیاً از مجلس سؤال می کنم وظیفه رفتار و پروگرام این (۱۲) نفر از روی چه خواهد بود.

وزیر زاده - بنده هم استدعا می کنم که استعفای آقایان قبول نشود و اینکه در خصوص پروگرام این (۱۲) نفر سؤال شد پروگرام اینها را آقای رئیس بطریق اجمال فرمودند دیگر گمان نمیکنم شرحش لازم باشد.

ادیب التجار - بنده سئوالی در باب پروگرام کردم جواب می خواهم.

نایب رئیس - مگر شما تشریف نداشتید این صحبت هائی که شده است پروگرام آنهاست دیگر لازم بشرح نیست.

(جمعی اظهار داشتند آقای تقی زاده استعفای خود را پس بگیرند)

نایب رئیس - آقای تقی زاده استعفای خود را پس بگیرند.

تقی زاده - خیر بنده نمیتوانم در این کمیسیون عضویت داشته باشم.

نایب رئیس - خوب قبول نمیکنند باید عوض ایشان انتخاب شود.
(ورقه توزیع شد.)

کاشف - بنده هم چنانچه عرض کردم از عهده بر نمی آیم استدعا دارم استعفای بنده را بپذیرید و در نفر انتخاب کنید.

مؤتمن الملک - بنده راهم استدعا میکنم معاف بدارید.

نواب - بنده هم چون در سه کمیسیون تقریباً عضویت دارم از این کمیسیون استعفاء میدهم.

وزیر زاده - بنده خیلی متأسفم در این موقع که باید مابانهایت حدیث حاضر خدمات ملیه بشویم فرداً فرد استعفا میدهم و بنده بکلی ضدیت دارم و عقیده ام اینست که مجلس استعفای آقایان را قبول نکند.

آقای شیخ اسمعیل هشرودی - این آقایان برای خدمت آمده اند یا برای استعفا من نمی دانم برای چه استعفا می دهند.

حاجی آقا - بنده بکلی برخلاف رأی آنها هستم که می فرمایند استعفا را نباید قبول کرد برای اینکه و کلا خودشان یک وجدانی دارند و وظیفه خودشان را میدانند که باید در خدمات ملی وقت خود را صرف نمایند و وقتی که استعفا میدهند استعفای ایشان کاشف از یک عذری است که مانع این خدمت است و وقتی که ما سخت بگیریم عنواناً استعفا نمی دهند ولی عملاً استعفا می دهند باین معنی که تشریف نمی آورند و این عده (۱۲)

نفر حداقلی است که برای این کمیسیون تصویب شده است اگر بنا شود شش نفر هم ازین این عده حاضر نشوند این کمیسیون فایده نخواهد داشت پس عقیده بنده اینست که هر يك از آقایان استعفا میدهند قبول بفرمایند و عوض آنها را انتخاب نمایند و اگر استعفای آنها را قبول نکنید همان قسمی که عرض کردم خواهد شد .

فهییم الملک - بنده بکلی برخلاف قبول کردن استعفا هستم و عرض می کنم آقایان تا مدتی که اینجا تشریف دارند بایست مشغول خدمت باشند و هر خدمتی که بآنها رجوع میشود انجام بدهند بنده نمیدانم برای چه استعفا میدهند اگر خیال خدمت کردن ندارند که بفرمایند والا باید قبول کنند و مجلس هم نباید استعفای آنها را قبول کند .

ناصر الاسلام - این آقایانیکه استعفا میدهند همانها هستند که در مجلس بودند و تصویب کردند که عده (۱۲) نفر باشد و کمیسیون هم زودتر تشکیل شود و حالا نمیدانم چه شده است که هر کدام استعفا میدهند این کمیسیون باندازه مهم است که از هر کمیسیونی فعلا اهمیتش بیشتر است آقایان برای اینکه در کمیسیونهای دیگر عضویت دارند از عضویت این کمیسیون استعفا میدهند بنده عرض میکنم فرضاً رفتید و در يك کمیسیون نشستید و مذاکره کردید و مثلاً امتیاز نامه کارخانه صابون سازی را تصویب نمودید این چه حاصلی خواهد داشت باید کارها هر کدام که مهم است بر سایرین مقدم بداریم و امروز میدانیم که امرنان و غیره از سایر کارها باندازه اهمیتش بیشتر است و اصلاحش فوری است دیگر نمیدانم آقایان برای چه استعفا میدهند .

کاشف - بنده لازم شد در مقابل اظهارات آقای وزیرزاده و سایر آقایان علت استعفای خود را عرض کنم چون بنده مدتی است در صدد گرفتن اجازه مسافرتی هستم و کسانیکه در این کمیسیون هستند باید حواسشان جمع باشد و چنانچه این عضویت را قبول می کردم و بعد اجازه می گرفتم اسباب تمویق کار کمیسیون میشد از این جهت استعفا دادم

نایب رئیس - حضرتعالی فعلا قبول بفرمایند و تئیکه مجلس بشما اجازه مسافرت داد استعفای خودتان را تقدیم نمائید آن وقت بکنفر انتخاب می شود .

تقی زاده - برای اینکه از استعفا مذاکره شد بنده هم لازم می دانم در این خصوص عرض کرده باشم در ابتدای دوره اجلاس و سر آمدن دوره کمیسیونها بنده عرض کردم بنده را در دو کمیسیون انتخاب نمایند پذیرفته نشد با وجود اینکه هر کس آزاد است که هر که را دلش میخواهد انتخاب نماید در صورتیکه آن وقت علت استعفای بنده عذر مزاجی نبوده و فعلا که مشغول معالجه هستم و عذر مزاجی دارم استعفای بنده را قبول نمی کنند در صورتیکه در دو کمیسیون هم فعلا مشغول هستم و اینجا هم نبودم قبل از وقت عرض کنم بنده را انتخاب نکنند حالا اگر مجلس استعفای مرا قبول نمی نماید باید بیشتر از این کار بکنم خوب

است عوض بندورا در یکی از این کمیسیونهای دائمی که بنده عضویت دارم و کارشان بیشتر است انتخاب نمایند .

وکیل التجار - بنده خواستم عرض کنم مسئله قبول استعفا عدم قبول همیشه مدتی وقت مجلس را تضییع می کند بنده نمی دانم علت اینکه نباید استعفا را قبول کرد چیست البته تا عذر موجهی نداشته باشند اظهار استعفا میکنند و وقتی که اظهار میکنند معلوم می شود عذری دارند و عقیده بنده این است که در این باب يك ماده پیشنهاد شود که تکلیف این استعفاها را تعیین نماید و همیشه آنقدر وقت مجلس را تلف نکنند .

نواب - علت استعفای بنده اینست که در سه کمیسیون عضویت دارم و بیشتر از این هم وقت ندارم ولی اگر سایرین استعفای خود را مسترد دارند و برای بنده هم وقتی ایجاد شود استعفای خود را مسترد میدارم .

ارباب کیخسرو - آن روزیکه آقای تقی زاده را برای کمیسیون مالیه انتخاب کردیم خودشان گفتند بنده را برای کمیسیون فوق العاده داشته باشید که انتخاب نمایند ولی چنانچه حالا مشغول معالجه هستند نمی شود استعفایشان را قبول نکرد .

نایب رئیس - خوب فعلا دو نفر انتخاب می شود یکی بجای آقای تقی زاده و یکی بجای آقای مؤتمن الملک .

[ورقه توزیع و آقایان صدر العلماء حاجی آقا آقا شیخ محمد خیابانی بقرعه معین شدند و اوراق را باطاق دیگر بردند که استخراج نمایند]

نایب رئیس - پریروز گفته شد دو کمیسیونی که برای مسئولیت وزیر در بار بتقاضای آقای مؤتمن الملک تشکیل شد آقایانیکه عضویت آن دو کمیسیون را دارا هستند حاضر نشده هیئت رئیسه خود را تعیین نمایند معلوم می شود هنوز هیئت رئیسه خود را معین نکرده اند خواهش می شود که بعد از مجلس این دو کمیسیون را منعقد نموده هیئت رئیسه خود را معین نمایند و مشغول کار شوند فردا سه ساعت بفرود جلسه خصوصی خواهد شد دستور جلسه آتی به راپورت کمیسیون قوانین مالیه راجع بقانون محاسبات عمومی بودجه مجلس بقیه شور در کلیات امتیاز نامه کارخانه صابون سازی .

نواب - گویا از طرف هیئت وزراء اظهار شده است برای مستشارهای خارجه مدتی بود تصویب می کردند که آن از طرف هیئت رئیسه به مجلس خواهد آمد و هنوز نیامده است باینجه عرض می کنم چون این مطلب بنظر بنده خیلی اهمیت دارد هر قدر زودتر اقدام شود بهتر است .

نایب رئیس - قرار بود این لایحه را وزیر مالیه به مجلس بیاورند و چند روز پیش که بنده ایشان را ملاقات کردم گفتند خواهام آورد و هنوز نیآورده است .

سلیمان میرزا - بنده تصور می کردم هر قدر از قوانین عدلیه زودتر بگذرد بهتر است و امروز قانون ثبت اسناد که از کمیسیون عدلیه مدتی است راپورت داده شده اگر بگذرد نصف کارهای عدلیه آسان خواهد شد باین جهت تقاضای کنم که جزء دستور منظور شود .

نایب رئیس - در این باب هنوز از کمیسیون راپورت داده نشده .

آقای میرزا اسمعیل نوبری - بنده می خواستم عرض کنم کمیسیون (۱۲) نفری که امروز انتخاب شد خیلی اهمیت دارد و اشخاصی که در سایر کمیسیونها عضویت دارند و در این کمیسیون هم انتخاب شده اند و نمی توانند بجهت کمیسیون در آنها حاضر شوند در آن موقع از آن کمیسیونها معاف می باشند بجهت اینکه این کمیسیون مقدم بر همه است و بنده باین کمیسیون خیلی اهمیت می دهم و دیگر فردا چهار ساعت بفرود مانده حاضر شوند برای تعیین هیئت رئیسه .

(گفتند شما خوب است ظهر حاضر شده هیئت رئیسه کمیسیون را انتخاب نمائیم)

نایب رئیس - اگر بتوانید خیلی خوب است و الا عصر هم ممکن است که قبل از مجلس خصوصی حاضر شوند .

[مجلس دو ساعت از شب گذشته ختم شد]

جلسه ۹۳

صورت مشروح روز سه شنبه هفتم شهر

جمادی الاولی ۱۳۲۸

مجلس دو ساعت و نیم قبل از غروب آفتاب در تحت ریاست آقای مستشارالدوله تشکیل شد صورت جلسه روز شنبه (۴) را آقای معاضد الملک قرائت کرد .

رئیس - راجع بصورت مجلس ملاحظه هست ؟
دکتر علیخان - بنده می خواستم عرض کنم در صورتی که ساعت انعقاد در صورت مجلس معین شده این تأخیر از کیست علت آن از هیئت رئیسه است یا از غیر ایشان و تا بحال چندین مرتبه در این خصوص مذاکره شده و نتیجه نگشوده است .

رئیس - از ساعت چهار بفرود مانده هیئت رئیسه همیشه حاضر است و متصل سؤال میشود که عده کافی است یا خیر میگویند از برای مذاکره هم کافی نیست و علاوه بر این که مجلس خیلی از اوقات تلف می شود در غالب کمیسیونها هم بواسطه غیبت اعضاء و حاضر نشدن در سر وقت آنطوری که باید در کمیسیونها کار بگذرد نمیگذرد مخصوصاً امروز رئیس کمیسیون بودجه (۱۸) نفر شده است هیچوقت عده برای اینکه اخذ رأی شود کافی نشده و صورت حاضر و غایب راهم بآدارة مباشرت دادند گمان میکنم که آقایان باید یک قدری ملتفت باشند ماکه اینجا آمده ایم جز کار کردن وظیفه دیگری نداریم و باید آقایان بدانند که در سر وقت باید حاضر شوند .

حاجی آقا - بنده عرض میکنم اگر مجلس روزنامه رسمی میداشت تمام این نواقص رفع میشد بجهت اینکه تمام اینها برای این است که صورت حاضر و غایب در يك روزنامه درج نمیشود .

رئیس - علاوه بر اینکه وقت ما کم است به شکایت اینکه چرا دیر میآیند و سر وقت حاضر نمی شوند خوب است آقایان محترم وقت مجلس را تلف نمایند [تلگرافی از اردوی اردبیل بامضای مسیو یفرم خان سردار بهادر قرائت شد] .

رئیس - این دفعه اول است که بعمده الله در ایران دیده میشود که يك اردوی نظامی بعد از چندین